

ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ
ΠΡΩΤΟ ΤΜΗΜΑ
ΥΠΟΘΕΣΗ ΧΑΤΖΗΝΙΚΟΛΑΟΥ
ΚΑΤΑ
ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
(Προσφυγή υπ' αριθ. 33997/06)
ΑΠΟΦΑΣΗ
ΣΤΡΑΣΒΟΥΡΓΟ
21 Φεβρουαρίου 2008

*Η παρούσα απόφαση θα καταστεί οριστική
υπό τις οριζόμενες στο άρθρο 44 παρ. 2 της Συμβάσεως προϋποθέσεις.
Ενδέχεται να τύχει βελτιώσεων ως προς τη μορφή.*

Στην υπόθεση Χατζηνικολάου κατά της Ελλάδος

Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (Πρώτο Τμήμα),
συνεδριάζον σε τμήμα συντιθέμενο από τους δικαστές :

Λουκή Λουκαΐδη, *Πρόεδρο,*

Χρήστο Ροζάκη,

Nina Vajić,

Khanlar Hajiyev,

Dean Spielmann,

Sverre Erik Jebens,

Giorgio Malinverni,

και τον *Γραμματέα του Τμήματος*, Søren Nielsen.

Αφού διασκέφτηκε σε συμβούλιο στις 31 Ιανουαρίου 2008.

Εκδίδει την ακόλουθη απόφαση, η οποία υιοθετήθηκε κατά την ως άνω
ημερομηνία :

ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ

1. Η υπόθεση εισήχθη δυνάμει της (υπ' αριθ. 33997/06) προσφυγής, την οποία κατέθεσε κατά της Ελληνικής Δημοκρατίας ο Έλληνας υπήκοος Δημήτριος Χατζηνικολάου («ο προσφεύγων»), ο οποίος προσέφυγε ενώπιον του Δικαστηρίου την 1^η Αυγούστου 2006 δυνάμει του άρθρου 34 της Συμβάσεως για την Προάσπιση των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και των Θεμελιωδών Ελευθεριών («η Σύμβαση»).

2. Ο προσφεύγων εκπροσωπείται από τον Δικηγόρο Θεσσαλονίκης Ε. Βασιλακάκη. Η Ελληνική Κυβέρνηση («η Κυβέρνηση») εκπροσωπείται από την εξουσιοδοτημένη εκπρόσωπο του πληρεξουσίου της, Ο. Πατσοπούλου, Πάρεδρο του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους.

3. Στις 3 Απριλίου 2007, το Δικαστήριο απεφάσισε να κοινοποιήσει στην Κυβέρνηση τη σχετική προς τη διάρκεια της διαδικασίας αιτίαση. Δυνάμει του άρθρου 29 παρ. 3 της Συμβάσεως, το Δικαστήριο απεφάσισε να αποφανθεί ταυτοχρόνως επί του παραδεκτού και της ουσίας.

ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΑ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΑ ΠΕΡΙΣΤΑΤΙΚΑ

Ι. ΟΙ ΙΔΙΑΙΤΕΡΕΣ ΠΕΡΙΣΤΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΥΠΟΘΕΣΕΩΣ

4. Ο προσφεύγων γεννήθηκε το 1957 και διαμένει στη Θεσσαλονίκη.

5. Το 1986, ασκήθηκε σε βάρος του προσφεύγοντος ποινική δίωξη για λαθρεμπόριο. Ειδικότερα, ο προσφεύγων, ο οποίος εισήγαγε στερεοφωνικά συγκροτήματα από το Βέλγιο, κατηγορήθηκε ότι εξέδωσε εικονικά τιμολόγια, προκειμένου να αποδώσει χαμηλότερους φόρους εισαγωγής. Κατά τη δίκη, πολλοί ήταν οι μάρτυρες οι οποίοι κατέθεσαν ότι στην υπόθεση εμπλέκεται ο διαχειριστής μιας βελγικής εταιρείας. Το δικαστήριο προέβη στην ανάγνωση της καταθέσεως του προσώπου αυτού ενώπιον των βελγικών αρχών. Ο προσφεύγων δήλωσε ότι είχε επιλέξει να συνεργασθεί με τον συγκεκριμένο έμπορο, επειδή του είχε προτείνει καλύτερες τιμές. Στις 28 Ιουνίου 1991, το Κακουργιοδικείο Θεσσαλονίκης επέβαλε στον προσφεύγοντα ποινή φυλακίσεως δεκατριών μηνών και πρόστιμο 12.956.894 δραχμών (38.025 ευρώ). Επίσης, ο προσφεύγων κατεδικάσθη να καταβάλει στο Δημόσιο 6.820.894 δραχμές (20.017 ευρώ) ως αποζημιώσεις (απόφαση 1811/1991). Η απόφαση αυτή κατέστη οριστική.

6. Εν τω μεταξύ, με την υπ' αριθ. 1100/1988, ο Διευθυντής Τελωνείων Θεσσαλονίκης επέβαλε στον προσφεύγοντα πρόστιμο 47.002.370 δραχμών (137.938

ευρώ).

7. Την 1^η Μαρτίου 1989, ο προσφεύγων κατέθεσε ανώπιον του Διοικητικού Πρωτοδικείου Θεσσαλονίκης αίτηση ακυρώσεως της υπ' αριθ. 1100/1988 πράξεως.

8. Στις 31 Ιανουαρίου 1992, το δικαστήριο έκανε δεκτή την αίτηση και ακύρωσε την προσβληθείσα απόφαση (απόφαση 281/1992).

9. Στις 17 Απριλίου 1992, το Δημόσιο εφεσίβαλε την ως άνω απόφαση.

10. Στις 12 Φεβρουαρίου 1997, το Διοικητικό Εφετείο Θεσσαλονίκης, βασιζόμενο, μεταξύ άλλων, στην κατάθεση του διαχειριστή της βελγικής εταιρείας και στις διαπιστώσεις της αποφάσεως 1811/1991, έκανε εν μέρει δεκτή την έφεση και μείωσε σε 25.370.580 δραχμές (74.455 ευρώ) το επιβληθέν στον προσφεύγοντα πρόστιμο (απόφαση 4/1997).

11. Στις 23 Δεκεμβρίου 1997, ο προσφεύγων κατέθεσε αίτηση αναίρεσεως. Ο προσφεύγων επικαλείτο, μεταξύ άλλων, παραβίαση του άρθρου 6 παρ. 3 της Συμβάσεως, επειδή δεν υπήρχε η δυνατότητα εξετάσεως του διαχειριστή της βελγικής εταιρείας ή εξετάσεώς του κατ' αντιπαράσταση με τον προσφεύγοντα. Κατόπιν πολλών αναβολών, η υπόθεση συζητήθηκε στις 18 Μαΐου 2005. Τρεις ημέρες ενωρίτερα, ο εισηγητής είχε καταθέσει την εισήγησή του. Ο προσφεύγων κατέθεσε το υπόμνημα αντικρούσεως στις 26 Μαΐου 2005.

12. Στις 22 Φεβρουαρίου, με μία πλήρως αιτιολογημένη απόφαση, το Συμβούλιο της Επικρατείας έκρινε ότι το Διοικητικό Εφετείο δεν είχε βασισθεί αποκλειστικώς στην κατάθεση του εν λόγω Βέλγου υπηκόου, αλλά σε μία δέσμη αποδεικτικών στοιχείων, όπως η ποινική απόφαση 1811/1991 και πολλά άλλα έγγραφα και μαρτυρικές καταθέσεις. Το ανώτατο δικαστήριο έκρινε, περαιτέρω, ότι το επιβληθέν στον προσφεύγοντα πρόστιμο δεν παρεβίαζε την αρχή της αναλογικότητας και ότι σκοπό είχε, όχι μόνον την απόδοση στο Δημόσιο των φόρων και των τελωνιακών δασμών, αλλά και την τιμωρία του παραβάτη και την αποτροπή διαπράξεως παρομοίων πράξεων στο μέλλον. Υπό το φως αυτών των δικανικών σκέψεων, το Συμβούλιο της Επικρατείας επανέλαβε τις διαπιστώσεις του Διοικητικού Εφετείου και απέρριψε την αίτηση του προσφεύγοντος (απόφαση 564/2006).

II. ΟΙΚΕΙΟ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ

13. Στο ελληνικό δίκαιο, κατά τις οικείες διατάξεις του τελωνειακού κώδικα, το λαθρεμπόριο τιμωρείται με πρόστιμο. Τα συστατικά στοιχεία του αδικήματος αυτού, όπως η παραποίηση εγγράφων, η χρήση πλαστού εγγράφου κ.λ.π., αποτελούν, και αυτά, αδικήματα σε βαθμό πλημμελήματος ή κακουργήματος, τα οποία τιμωρούνται δυνάμει του ποινικού κώδικα με φυλάκιση.

ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΝΟΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

Ι. ΕΠΙ ΤΗΣ ΠΡΟΒΑΛΛΟΜΕΝΗΣ ΑΙΤΙΑΣΕΩΣ ΓΙΑ ΠΑΡΑΒΙΑΣΗ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 6 ΠΑΡ. 1 ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΕΩΣ ΟΣΟΝ ΑΦΟΡΑ ΤΗ ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΤΗΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑΣ

14. Ο προσφεύγων ισχυρίζεται ότι, λόγω της διάρκειας της διαδικασίας, παραβιάστηκε η αρχή της «ευλόγου προθεσμίας», όπως προβλέπεται από το άρθρο 6 παρ. 1 της Συμβάσεως, το οποίο ορίζει ότι :

«Κάθε πρόσωπο έχει δικαίωμα η υπόθεσή του να δικαστεί δικαίως (...) εντός ευλόγου προθεσμίας από (...) δικαστήριο, το οποίο (...) θα αποφασίσει (...) επί του βασίμου πάσης εναντίον του κατηγορίας ποινικής φύσεως.»

15. Πρωτίστως, η Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι η προσφυγή είναι απαράδεκτη λόγω ασυμβατότητας *ratione materiae* με το άρθρο 6 παρ. 1 της Συμβάσεως, και ότι η επίδικη διαδικασία ήταν διαδικασία διοικητικής φύσεως, η οποία δεν αφορούσε τα αστικά δικαιώματα του προσφεύγοντος. Επίσης, η Κυβέρνηση αναφέρει ότι το επιβληθέν στον προσφεύοντα πρόστιμο δεν συνιστούσε «κατηγορία ποινικής φύσεως» αλλά τυπικό παράδειγμα διοικητικής κυρώσεως. Μία τέτοια κύρωση επιβάλλεται από διοικητικό όργανο στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων του, συμφώνως προς τους κανόνες του διοικητικού δικαίου, με κύριο στόχο να υποχρεωθεί ο μη συμμορφούμενος διοικούμενος να τηρεί τον νόμο, να εμποδισθεί να τελέσει παρόμοια αδικήματα στο μέλλον και να διασφαλισθεί η εύρυθμη λειτουργία των δημοσίων υπηρεσιών. Η επιβαλλόμενη στον παραβάτη ποινική κύρωση αποτελεί αντικείμενο ποινικής διαδικασίας διαφορετικής και εντελώς ανεξάρτητης από τη διοικητική διαδικασία.

16. Η Κυβέρνηση προσθέτει ότι ο προσφεύγων απετέλεσε αντικείμενο ποινικής διαδικασίας για λαθρεμπόριο, και αυτό, κατά την Κυβέρνηση, αποδεικνύει ότι η επίδικη διοικητική διαδικασία δεν θα ήταν δυνατόν να χαρακτηριστεί ως ποινική.

17. Επικουρικώς, η Κυβέρνηση αναφέρει ότι, λαμβανομένης υπόψη της πολυπλοκότητας της υποθέσεως, η διάρκεια της επίδικης διαδικασίας δεν υπήρξε μη εύλογη.

18. Ο προσφεύγων αντικρούει τις θέσεις αυτές και, αναφερόμενος στην οικεία νομολογία του Δικαστηρίου, υποστηρίζει ότι η απόφαση, όσον αφορά το αμφισβητούμενο πρόστιμο, ισοδυναμεί με απόφαση επί «κατηγορίας ποινικής φύσεως». Κατά τον προσφεύγοντα, η διάρκεια της σχετικής προς την υπόθεσή του διαδικασία υπήρξε υπερβολική.

A. Επί του παραδεκτού

19. Το Δικαστήριο υπομινύσκει ότι, κατά τη νομολογία του, πρέπει να ληφθούν υπόψη τρία κριτήρια προκειμένου να αποφασισθεί εάν ένα πρόσωπο κατηγορείται για ποινικό αδίκημα κατά την έννοια του άρθρου 6 : κατ' αρχήν, την ταξινόμηση του αδικήματος ως προς το εθνικό δίκαιο, κατόπιν τη φύση του αδικήματος και, τέλος, τη φύση και τον βαθμό βαρύτητας της κυρώσεως την οποία κινδυνεύει να υποστεί ο ενδιαφερόμενος (βλέπε, μεταξύ πολλών άλλων, *Γαρυφάλλου AEBE κατά Ελλάδος*, απόφαση της 24^{ης} Σεπτεμβρίου 1997, *Συλλογή Αποφάσεων* 1997-V, σελ. 1830, παρ. 32). Τα κριτήρια αυτά είναι εναλλακτικά και μη σωρευτικά (βλέπε, μεταξύ άλλων, *Λαυκό κατά Σλοβακίας*, απόφαση της 2ας Σεπτεμβρίου 1998, *Συλλογή Αποφάσεων* 1998-VI, σελ. 2504, παρ. 57).

20. Εν προκειμένω, το πρόστιμο το οποίο επεβλήθη στον προσφεύγοντα, προβλεπόταν από τον τελωνειακό κώδικα και δεν χαρακτηριζόταν, στο εθνικό δίκαιο, ως ποινική κύρωση. Εν τούτοις, δεδομένης της σοβαρής φύσεως του αδικήματος του λαθρεμπορίου, του αποτρεπτικού και κατασταλτικού χαρακτήρα της επιβληθείσας κυρώσεως καθώς και του λίαν υψηλού ποσού του προστίμου, το Δικαστήριο κρίνει ότι εκείνα τα οποία διακυβεύονταν για τον προσφεύγοντα ήταν στην προκειμένη περίπτωση επαρκώς σημαντικά ώστε να δικαιολογηθεί η εφαρμογή του ποινικού μέρους του άρθρου 6 (*Μαμιδάκης κατά Ελλάδος*, αριθ. προσφυγής 35533/04, παρ. 21, απόφαση της 11^{ης} Ιανουαρίου 2007, *Jussila κατά Φιλανδίας* [GC], αριθ. προσφυγής 73053/01, παρ. 38, ΕΔΑΔ 2006-...). Το γεγονός ότι ο προσφεύγων παρεπέμφθη και ενώπιον των ποινικών δικαστηρίων για τα επίμαχα περιστατικά, δεν αρκεί για να αποκλεισθεί, στην παρούσα υπόθεση, η εφαρμογή του ποινικού μέρους του άρθρου 6 της Συμβάσεως. Αρμόζει, επομένως, να απορριφθεί η ένσταση της Κυβερνήσεως.

21. Το Δικαστήριο εκτιμά, εξ άλλου, ότι η αιτίαση αυτή δεν είναι προδήλως αβάσιμη κατά την έννοια του άρθρου 35 § 3 της Συμβάσεως. Το Δικαστήριο επισημαίνει, περαιτέρω, ότι η εν λόγω αιτίαση δεν προσκρούει σε άλλον λόγο απαραδέκτου. Αρμόζει, επομένως, να γίνει δεκτή ως παραδεκτή.

B. Επί της ουσίας

1. Περίοδος η οποία πρέπει να ληφθεί υπόψη

22. Η επίδικη διαδικασία είχε ως αφετηρία την 1^η Μαρτίου 1989, ημερομηνία κατά την οποία επελήφθη της υποθέσεως το Διοικητικό Δικαστήριο Θεσσαλονίκης, και ολοκληρώθηκε στις 22 Φεβρουαρίου 2006, ημερομηνία εκδόσεως της αποφάσεως 564/2006 του Συμβουλίου της Επικρατείας. Διήρκεσε, επομένως, πλέον των 16 ετών και 11 μηνών για τρεις βαθμούς δικαιοδοσίας.

2. Εύλογος χαρακτήρας της διάρκειας της διαδικασίας

23. Το Δικαστήριο υπομινύσκει ότι ο εύλογος χαρακτήρας της διάρκειας μιας διαδικασίας εκτιμάται αναλόγως των περιστάσεων της υποθέσεως και λαμβανομένων υπόψη των κριτηρίων, τα οποία έχουν διαμορφωθεί από τη νομολογία του Δικαστηρίου, και ειδικότερα της πολυπλοκότητας της υποθέσεως, της συμπεριφοράς του προσφεύγοντος και της συμπεριφοράς και ευθύνης των αρμοδίων αρχών (βλ., μεταξύ πολλών άλλων, *Pélissier και Sassi κατά Γαλλίας* [GC], αριθ. προσφυγής 25444/94, παρ. 67, ΕΔΑΔ 1999-II).

24. Το Δικαστήριο έχει κατ' επανάληψη εκδικάσει υποθέσεις παρόμοιες με την παρούσα υπόθεση και έχει διαπιστώσει την παραβίαση του άρθρου 6 παρ. 1 της Συμβάσεως (βλ. προαναφερθείσα υπόθεση *Pélissier και Sassi*).

25. Αφού μελέτησε όλα τα στοιχεία τα οποία του υπεβλήθησαν, το Δικαστήριο φρονεί ότι η Κυβέρνηση δεν εξέθεσε κάποιο περιστατικό ή επιχείρημα το οποίο θα του επέτρεπε να αχθεί σε διαφορετικό συμπέρασμα στην προκειμένη περίπτωση. Λαμβανομένης υπόψη της οικεία νομολογίας του, το Δικαστήριο εκτιμά ότι, στην προκειμένη περίπτωση, η διάρκεια της επίδικης διαδικασίας είναι υπερβολική και δεν συνάδει προς την περί «ευλόγου προθεσμίας» επιταγή.

Επομένως, υπήρξε παραβίαση του άρθρου 6 παρ. 1.

II. ΕΠΙ ΤΩΝ ΛΟΙΠΩΝ ΕΠΙΚΑΛΟΥΜΕΝΩΝ ΠΑΡΑΒΙΑΣΕΩΝ

26. Επικαλούμενος το άρθρο 6 παρ. 1 και 3 της Συμβάσεως, ο προσφεύγων παραπονείται, επίσης, για τον δίκαιο χαρακτήρα της επίδικης διοικητικής διαδικασίας : αφού πρώτα καταδικάστηκε από τα ποινικά δικαστήρια, αναφέρει, κατ' αρχάς, ότι ουδέποτε είχε την ευκαιρία να απευθύνει ερωτήσεις σε έναν Βέλγο υπήκοο, η μαρτυρία του οποίου θα είχε διαδραματίσει σημαντικό ρόλο στην καταδίκη του. Βασιζόμενα, ωστόσο, στις διαπιστώσεις των ποινικών δικαστηρίων, προκειμένου να επικυρώσουν το πρόστιμο το οποίο του επεβλήθη στη συνέχεια, και τα διοικητικά δικαστήρια προσέβαλαν, κατά τον προσφεύγοντα, τα δικαιώματά του, τα οποία εγγυάται το άρθρο 6 παρ. 3 της Συμβάσεως. Ακόμα και αν ο προσφεύγων είχε παραπονεθεί για το γεγονός αυτό κατά τη διάρκεια της ποινικής δίκης, το Δικαστήριο σημειώνει ότι τα διοικητικά δικαστήρια δεν βασίστηκαν αποκλειστικώς στη μαρτυρική κατάθεση του προσώπου αυτού, προκειμένου να αποφανθούν επί της υποθέσεως του προσφεύγοντος, αλλά βασίστηκαν, επίσης, σε μία δέσμη αποδεικτικών στοιχείων, τα οποία γνώριζε ο προσφεύγων και είχε τη δυνατότητα να αντικρούσει (βλ., *a contrario*, *Saïdi κατά Γαλλίας*, απόφαση της 20ής Σεπτεμβρίου 1993, série A n° 261-C, σελ. 56-57, παρ. 43-44).

27. Ο προσφεύγων παραπονείται, επίσης, ότι ο εισηγητής κατέθεσε την εισήγησή του μόλις τρεις ημέρες πριν από τη συζήτηση ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας, και έτσι ο προσφεύγων δεν διέθετε αρκετό χρόνο για να την αντικρούσει. Κατά τον προσφεύγοντα, υπήρξε παραβίαση της αρχής της ισότητας των όπλων. Εν τούτοις, το Δικαστήριο επισημαίνει ότι ο προσφεύγων μπόρεσε να καταθέσει το απαντητικό υπόμνημά του μετά τη συζήτηση και να αντικρούσει, έτσι, τις θέσεις του εισηγητή. Εν γένει, το Δικαστήριο εκτιμά ότι οθδεμία ένδειξη υφίσταται περί δήθεν αυθαιρεσίας κατά τη διαδικασία ενώπιον των διοικητικών δικαστηρίων, διαδικασία κατά την οποία τηρήθηκε η αρχή της αντιμωλίας και ο προσφεύγων είχε τη δυνατότητα να προβάλει όλα τα επιχειρήματα για την υπεράσπιση της υποθέσεώς του.

28. Επομένως, οι αιτιάσεις αυτές είναι προδήλως αβάσιμες και πρέπει να απορριφθούν κατ' εφαρμογή του άρθρου 35 παρ. 3 και 4 της Συμβάσεως.

III. ΕΠΙ ΤΗΣ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 41 ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΕΩΣ

29. Το άρθρο 41 της Συμβάσεως ορίζει ότι :

«Εάν το Δικαστήριο κρίνει ότι υπήρξε παραβίαση της Συμβάσεως ή των Πρωτοκόλλων αυτής, και εάν το εσωτερικό δίκαιο του Υψηλού Συμβαλλομένου Μέρους δεν επιτρέπει ειμή την ατελή επανόρθωση των συνεπειών της παραβιάσεως αυτής, το Δικαστήριο χορηγεί, εν ανάγκη, στο αδικηθέν μέρος δικαία ικανοποίηση.»

A. Ζημία

30. Ο προσφεύγων ζητά 110.000 ευρώ για την υλική ζημία, την οποία, όπως ισχυρίζεται, υπέστη. Το ποσό αυτό αντιστοιχεί στο κατά τον τελωνειακό κώδικα επιβληθέν πρόστιμο, συν τόκοι. Περαιτέρω, ο προσφεύγων ζητά 50.000 ευρώ για ηθική ζημία.

31. Η Κυβέρνηση καλεί το Δικαστήριο να απορρίψει το αίτημα του προσφεύγοντος όσον αφορά την υλική ζημία και υποστηρίζει ότι και μόνον η διαπίστωση παραβιάσεως θα συνιστούσε επαρκή δικαία ικανοποίηση όσον αφορά την ηθική ζημία. Επικουρικώς, η Κυβέρνηση εκτιμά ότι το ποσό το οποίο ήθελε επιδικασθεί για την αιτία αυτή, δεν θα έπρεπε να υπερβαίνει τα ποσά τα οποία συνήθως επιδικάζει το Δικαστήριο στο πλαίσιο παρομοίων υποθέσεων.

32. Το Δικαστήριο υπομινύσκει ότι η διαπίστωση παραβιάσεως της Συμβάσεως στην οποία κατέληξε, αφορά αποκλειστικώς παραβίαση του δικαιώματος του προσφεύγοντος να δικαστεί η υπόθεσή του εντός «ευλόγου προθεσμίας». Υπό τις συνθήκες αυτές, το Δικαστήριο κρίνει ότι δεν υφίσταται αιτιώδης σύνδεσμος ανάμεσα στη διαπιστωθείσα παραβίαση και σε οποιαδήποτε υλική ζημία υπέστη ενδεχομένως ο προσφεύγων. Πρέπει, επομένως, να απορριφθούν οι αξιώσεις του προσφεύγοντος κατά το μέρος αυτό. Αντιθέτως, το Δικαστήριο εκτιμά ότι ο προσφεύγων υπέστη βεβαία ηθική ζημία, την οποία δεν αντισταθμίζει επαρκώς η διαπίστωση παραβιάσεως της Συμβάσεως. Αποφαινόμενο κατά δικαία κρίση, το Δικαστήριο επιδικάζει στον προσφεύγοντα 22.000 ευρώ για την αιτία αυτή, συν οιοδήποτε ποσό ήθελε οφείλεται ως φόρος.

B. Έξοδα και δικαστική δαπάνη

33. Ο προσφεύγων ζητά επίσης, βάσει τιμολογίων και αποδείξεων, 1.250 ευρώ για τα έξοδα και τη δικαστική δαπάνη που πραγματοποίησε για τη διαδικασία ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας και 1.500 ευρώ για τα έξοδα και τη δικαστική δαπάνη που πραγματοποίησε για τη διαδικασία ενώπιον του Δικαστηρίου

του Στρασβούργου.

34. Η Κυβέρνηση αμφισβητεί τις αξιώσεις αυτές και καλεί το Δικαστήριο να απορρίψει το αίτημα αυτό.

35. Το Δικαστήριο υπομινύσκει ότι η επιδίκαση εξόδων και δικαστικής δαπάνης, συμφώνως προς το άρθρο 41, προϋποθέτει ότι αποδεικνύονται πραγματικά, αναγκαία και, επίσης, εύλογα (*Ιατρίδης κατά της Ελλάδος* [GC], αριθ. προσφυγής 31107/96, παρ. 54, ΕΔΑΔ 2000-XI).

36. Εξ άλλου, το Δικαστήριο έχει ήδη κρίνει ότι η μακρά διάρκεια μιας διαδικασίας θα ήταν δυνατό να συνεπάγεται μία αύξηση των εξόδων και της δικαστικής δαπάνης του προσφεύγοντος ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων, και ότι αρμόζει, επομένως, να ληφθούν υπόψη (βλ., μεταξύ άλλων, *Caruano κατά της Ιταλίας*, απόφαση της 25^{ης} Ιουνίου 1987, série A n° 119-A, σελ. 15, παρ. 37). Ωστόσο, στην παρούσα υπόθεση, το Δικαστήριο επισημαίνει ότι το αιτούμενο ποσό ως έξοδα για τη διαδικασία ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας, δεν αφορά τη διάρκεια της διαδικασίας, αλλά πρόκειται για έξοδα τα οποία συνήθως πραγματοποιούνται στο πλαίσιο της επίδικης διαδικασίας. Εξ άλλου, όσον αφορά τα έξοδα τα οποία πραγματοποιήθηκαν για τις ανάγκες της εκπροσωπήσεως του προσφεύγοντος ενώπιον του Δικαστηρίου του Στρασβούργου, το Δικαστήριο κρίνει εύλογο να επιδικάσει στον προσφεύγοντα το ποσό των 1.500 ευρώ, συν οιοδήποτε ποσό ήθελε οφείλεται ως φόρος.

Γ. Τόκοι υπερημερίας

37. Το Δικαστήριο κρίνει ότι αρμόζει να υπολογισθούν οι τόκοι υπερημερίας βάσει του επιτοκίου της διευκολύνσεως οριακού δανεισμού της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τραπεζής, προσαυξανόμενου κατά τρεις ποσοστιαίες μονάδες.

ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΛΟΓΟΥΣ ΑΥΤΟΥΣ, ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ, ΟΜΟΦΩΝΩΣ,

1. *Κάνει δεκτή* την προσφυγή ως παραδεκτή όσον αφορά τη σχετική προς την υπερβολική διάρκεια της διοικητικής διαδικασίας αιτίαση, και την απορρίπτει κατά τα λοιπά.

2. *Κρίνει* ότι υπήρξε παραβίαση του άρθρου 6 παρ. 1 της Συμβάσεως.

3. *Κρίνει* ότι

α) το διάδικο Κράτος υποχρεούται να καταβάλει στον προσφεύγοντα,

εντός τριών μηνών από της ημερομηνίας κατά την οποία η απόφαση θα καταστεί οριστική συμφώνως προς το άρθρο 44 παρ. 2 της Συμβάσεως, 22.000 (είκοσι δύο χιλιάδες) ευρώ για ηθική ζημία και 1.500 (χίλια πεντακόσια) ευρώ για έξοδα και δικαστική δαπάνη, συν οιοδήποτε ποσό ήθελε οφείλεται ως φόρος,

β) από της εκπνοής της προθεσμίας αυτής και μέχρι της καταβολής του, τα ποσά αυτά θα προσανυζάνονται με απλό τόκο ίσο προς το ισχύον κατ' αυτό το χρονικό διάστημα επιτόκιο της διευκολύνσεως οριακού δανεισμού της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τραπεζής, προσανυζανόμενο κατά τρεις ποσοστιαίες μονάδες.

4. *Απορρίπτει* το αίτημα περί δικαίας ικανοποιήσεως κατά τα λοιπά.

Συντάχθηκε στη Γαλλική γλώσσα, εν συνεχεία κοινοποιήθηκε εγγράφως στις 21 Φεβρουαρίου 2008 κατ' εφαρμογή του άρθρου 77 παρ. 2 και 3 του Κανονισμού Διαδικασίας του Δικαστηρίου.

- υπογραφή -

Søren Nielsen

Γραμματέας

- υπογραφή -

Λουκής Λουκαΐδης

Πρόεδρος